

Література:

1. Human Development Reports: Gender Development Index (GDI). URL: <http://hdr.undp.org/en/content/gender-development-index-gdi>.
2. Human Development Reports: Table 4: Gender Development Index (GDI). 2017. URL: <http://hdr.undp.org/en/composite/GDI>.
3. Fesenko T., Fesenko G. Developing gender maturity models to project and programme management. *Eastern-European Journal of Interiorise Technologies*. 2017. № 1/3(85). P. 46–55. doi: 10.15587/1729-4061.2017.28031.
4. Цілі сталого розвитку 2016-2030. United Nations Ukraine. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
5. Фесенко Т. Г. Офіс гендерно-орієнтованого управління проектами: принципи моделювання. *Управління розвитком складних систем*. 2017. № 29. С. 86-94.
6. Fesenko T., Shakhov A., Fesenko G. Modeling of maturity of gender-oriented project management office. *Eastern-European Journal of Interiorise Technologies*. 2017. Vol. 5. № 3(89). P. 30–38. doi: 10.15587/1729-4061.2017.110286.

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «МОЛОДЬ УКРАЇНИ»

Фесенко Галина Григорівна

доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри історії і культурології Харківського національного
університету міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасних контекстах соціальних програм гендерно-сенситивні індикатори стають невід'ємним компонентом. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» (далі – Програма) є важливим «практичним полем» для впровадження гендерної політики. Прикметно, що процес реалізації Програми на 2016-2020 роки передбачав застосування гендерного підходу для «здійснення комплексу експертно-аналітичних, організаційних, впроваджувальних і підсумкових оціночних заходів». Загальновідомо, що інтеграція гендерного підходу є глобально прийнятою стратегією для просування гендерної рівності та передбачає оцінку впливу будь-якої запланованої дії на жінок і чоловіків, включаючи законодавство, стратегії або програми, в усіх сферах і на всіх рівнях. Ця стратегія створена, щоб жіночі, так само як і чоловічі, потреби у рівній мірі були складовою усіх програм сталого розвитку [1].

У новій Програмі на 2021-2025 роки (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2021 р. № 579) гендерний підхід для здійснення оціночних заходів не зазначений, а передбачено застосування лише одного інструменту гендерного підходу – гендерно-сегрегованої статистики. В частині «шляхів і способів розв'язання проблеми» новою Програмою передбачено «здійснення комплексу експертно-аналітичних, організаційних, впроваджувальних і підсумкових оціночних заходів, які базуються на основі даних, структурованих за статтю, віком, місцем проживання та іншими ознаками, що передбачає проведення аналізу становища дівчат, жінок, хлопчиків та чоловіків у суспільстві» [2]. Також у Програмі висвітлена наступна гендерна перспектива: «сприяти розвитку молоді та усуненню бар'єрів, щоб жодна з її груп, незалежно від статі, віку, місця проживання, психологічних і фізичних здібностей, інвалідності та інших ознак у всіх сферах життєдіяльності, не була прямо чи опосередковано виключена із суспільства та мала можливість реалізувати в Україні свій потенціал». Отже, Програмою концептуально окреслено коло необхідних заходів, спрямованих на усунення бар'єрів для самореалізації молоді, у тому числі гендерно обумовлених.

Така гендерна перспектива Програми дещо відрізняється від глобальної гендерної політики, що оперує передусім «гендерними розривами» у соціальному, економічному політичному становищі жінок та чоловіків. Світовий Економічний Форум рекомендує вимірювати гендерний прогрес субіндексами гендерних розривів (Global Gender Gap Index, GGGI): 1) економічні можливості (розрив в оплаті праці за аналогічну роботу, а також співвідношення жінок і чоловіків у законодавчій владі, топ-менеджменті і серед технічних і професійних працівників); 2) рівень освіти (розрив між жінками і чоловіками у доступі до початкової, середньої (професійно-технічної) і вищої освіти); 3) здоров'я і тривалість/якість життя жінок і чоловіків; 4) розширення політичних прав та можливостей (розрив між чоловіками та жінками у залученні до прийняття політичних рішень на рівні посад у публічному управлінні) [3].

За рейтингом 2021 року, Україна має максимальний субіндекс «рівня освіти» – 1,000, досить високий показник «здоров'я» – 0,978, а рівень «політичних прав» (0,147) є низьким, так само, як і гендерні розриви в економічних можливостях (0,732) [4]. Враховуючи зобов'язання України щодо зменшення гендерних розривів, можна припустити, що гендерна компонента державної цільової соціальної програми

«Молодь України» на 2021-2025 роки має бути зорієнтована на здійснення програмних заходів на зменшення гендерної нерівності серед молоді в соціально-економічній та політичній сферах буття. Втім аналіз змісту пріоритетних напрямків Програми на 2021-2025 роки засвідчив відсутність програмних цілей, завдань, дотичних до розширення економічних можливостей молоді. Для досягнення поставленої мети у Програмі пріоритетними визначені такі напрямки: 1) підвищення рівня компетентностей молоді, у тому числі громадянських; 2) підвищення рівня культури волонтерства серед молоді; 3) активізація залучення молоді до процесів ухвалення рішень; 4) зміцнення соціальної згуртованості молоді; 5) виконання програм для підготовки фахівців, які працюють з молоддю, у тому числі програми «Молодіжний працівник»; 6) забезпечення функціонування молодіжних центрів; 7) сприяння створенню умов для розвитку спроможності інститутів громадянського суспільства; 8) здійснення експертно-аналітичних, інформаційних та підсумкових оціночних заходів; 9) забезпечення міжнародного молодіжного співробітництва. Прикметно, що у попередній Програмі на 2016-2020 роки серед 9 пріоритетних були визначені соціально-економічні напрямки: «створення умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді)» (4), «створення умов для забезпечення молоді житлом» (5) [5].

«Гендерна сліпота» нової Програми до соціально-економічного становища молоді, на думку гендерних експертів, є не виправданою. Звертається увага, що відсутність доступного житла, безробіття та низька заробітна плата стають вагомими причинами для молоді для трудової міграції за межами України. Численні соціологічні дослідження потреб і проблем української молоді виявляють, що біля 50 % респондентів вважають пріоритетним питанням – зайнятість і самозайнятість молоді. До того ж відзначається, що безробіття у більшій мірі має «феміністичне обличчя». Менш сприятливе становище жінок на ринку праці пояснюється виконанням репродуктивних ролей і зайнятстю у сферах економіки з рівнем заробітної плати нижче середньої (соціальне забезпечення, освіта, охорона здоров'я, побутове обслуговування, культура). Актуалізується ідея, що жіноче підприємництво має стати предметом особливої уваги в молодіжній політиці [6].

Таким чином, виявлена гендерна компонента державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки недостатньо корелюється із загальною гендерною політикою України. Поза увагою розробників Програми залишилися актуальні питання наявних гендерних розривів щодо соціально-економічного становища молоді. Саме тому подальше удосконалення молодіжної політики має здійснюватися, зокрема, шляхом інтеграції індексів гендерних розривів у систему планування та виконання програмних заходів.

Література:

1. Fesenko T., Fesenko G. Developing gender maturity models to project and programme management. *Eastern-European Journal of Interiorise Technologies*. 2017. № 1/3(85). P. 46–55. doi: 10.15587/1729-4061.2017.28031.
2. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021-2025 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2021-%D0%BF#Text>.
3. Шахов А. В., Фесенко Т. Г. Global Gender Gap Index: презентативність України у досягненні гендерної рівності. *Гендерна політика міст: історія та сучасність*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 15-16 березня 2018 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків, 2018. Вип. 6. С. 110-205.
4. The Global Gender Gap Report 2021. Geneva: World Economic Forum, 2021. 405 p.
5. Фесенко Т. Г., Фесенко Г. Г. Управління архітектурою проектних дій державної програми (на прикладі цільової програми «Молодь України»). *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2016. № 1(57). С. 96-106.
6. Гребенець К. М. Підтримка молодіжного підприємництва: пошук інструментів гендернозбалансованого управління міськими програмами (на прикладі м. Харкова). *Гендерна політика очима української молоді*: матеріали підсумк. конф. X Регіон. конк. молод. вчених. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. С.289-296.

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Шестаковська Тетяна Леонідівна

доктор наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та менеджменту організацій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Розвинене громадянське суспільство одна з умов демократії. Для функціонування громадянського суспільства необхідна наявність його суб'єктів, автономних акторів, тобто структур, інституцій, за допомогою яких людина без участі держави розпочинає суспільно значущі дії. Важливими акторами суспільного життя є громадські об'єднання, які включаються у політичну діяльність. Для успішного

СОЦІОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ (САУ)

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ В
ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

ІV КОНГРЕС СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**Харків
28-29 жовтня 2021 року**

**Харків
2021**

Друкується за рішенням Правління Соціологічної асоціації України

Редакційна рада: **Бакіров В. С. (голова ради)** – доктор соціологічних наук, академік НАН України, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Президент Соціологічної асоціації України; **Куценко О. Д.** – докторка соціологічних наук, професорка, професорка кафедри соціальних структур та соціальних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, віцепрезидентка соціологічної асоціації України; **Мурадян О. С.** – кандидатка соціологічних наук, доцентка, декан соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; **Сокурянська Л. Г.** – докторка соціологічних наук, професорка, в.о. завідувачки кафедри соціології соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, віцепредидентка Соціологічної асоціації України; **Черниш Н. Й.** – докторка соціологічних наук, професорка кафедри соціології Львівського національного університету імені Івана Франка, віцепредидентка Соціологічної асоціації України; **Хижняк Л. М.** – докторка соціологічних наук, професорка кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

У представлених матеріалах окреслюються широке коло проблем сучасного суспільства в умовах його медіатизації та цифровізації усіх сфер життєдіяльності; акцентовано увагу на трансформації таких соціальних інститутів, як сім'я, економіка, політика, право, освіта, релігія, медицина, засоби масової комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю, соціальна робота, публічне управління та ін. Особлива увага буде приділена новим технологіям та методам досліджень інституційних трансформацій, соціальних нерівностей, процесів інтеграції та дезінтеграції у розділених суспільствах, сучасних молодіжних практик, гендерних проблем тощо.

Для науковців, аспірантів та всіх, хто цікавиться проблемами сучасного суспільства та їхнього соціологічного вивчення.

Редагування тез здійснено керівниками секцій